

ISSN 2181-6833

PEDAGOGIK MAHORAT

MS
2022

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

Maxsus son

Jurnal 2001-yildan chiqa boshlagan

Buxoro – 2022

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal 2022, Maxsus son

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi OAK Rayosatining 2016-yil 29-dekabrda qarori bilan **pedagogika** va **psixologiya** fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal 2001-yilda tashkil etilgan.

Jurnal 1 yilda 6 marta chiqadi.

Jurnal O'zbekiston matbuot va axborot agentligi Buxoro viloyat matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2016-yil 22-fevral № 05-072-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Muassis: Buxoro davlat universiteti

Tahririyat manzili: O'zbekiston Respublikasi, Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy
Elektron manzil: ped_mahorat@umail.uz

TAHRIR HAY'ATI:

Bosh muharrir: Adizov Baxtiyor Rahmonovich – pedagogika fanlari doktori, professor

Bosh muharrir o'rinbosari: Navro'z-zoda Baxtiyor Nigmatovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas'ul kotib: Hamroyev Alijon Ro'ziqulovich – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent

Xamidov Obidjon Xafizovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Begimqulov Uzoqboy Shoyimqulovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Mahmudov Mels Hasanovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Ibragimov Xolboy Ibragimovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Yanakiyeva Yelka Kirilova, pedagogika fanlari doktori, professor (N. Rilski nomidagi Janubiy-G'arbiy Universitet, Bolgariya)

Qahhorov Siddiq Qahhorovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Mahmudova Muyassar, pedagogika fanlari doktori, professor

Kozlov Vladimir Vasilyevich, psixologiya fanlari doktori, professor (Yaroslavl davlat universiteti, Rossiya)

Mustafa Said Arslon, filologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Tadjixodjayev Zokirxo'ja Abdusattorovich, texnika fanlari doktori, professor

Amonov Muxtor Raxmatovich, texnika fanlari doktori, professor

O'rayeva Darmonoy Saidjonovna, filologiya fanlari doktori, professor

Durdiyev Durdimurod Qalandarovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Mahmudov Nosir Mahmudovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Olimov Shirinboy Sharopovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Chariyev Irgash To'rayevich, pedagogika fanlari doktori, professor

Qiyamov Nishon Sodiqovich, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

Qahhorov Otabek Siddiqovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

To'xsanov Qahramon Rahimboyevich, filologiya fanlari doktori, dotsent

Hayitov Shodmon, tarix fanlari doktori, professor

To'rayev Halim Hojiyevich, tarix fanlari doktori, professor

Rajabov Qahramon, tarix fanlari doktori, professor

Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Muhtidinova Xadicha Sobirovna, pedagogika fanlari doktori, professor

Niyozmetova Roza Hasanovna, pedagogika fanlari doktori, professor

Qurbonova Gulnoz Ne'matovna, pedagogika fanlari doktori (DSc)

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО

Научно-теоретический и методический журнал

2022, специальный выпуск

Журнал включен в список обязательных выпусков ВАК при Кабинете Министров Республики Узбекистан на основании Решении ВАК от 29 декабря 2016 года для получения учёной степени по педагогике и психологии.

Журнал основан в 2001г.

Журнал выходит 6 раза в год

Журнал зарегистрирован Бухарским управлением агентства по печати и массовой коммуникации Узбекистана.

Свидетельство о регистрации средства массовой информации № 05-072 от 22 февраля 2016 г.

Учредитель: Бухарский государственный университет

Адрес редакции: Узбекистан, г. Бухара, ул. Мухаммад Икбол, 11.

e-mail: ped_mahorat@umail.uz

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Главный редактор: Адизов Бахтиёр Рахманович – доктор педагогических наук, профессор

Заместитель главного редактора: Навруз-заде Бахтиёр Нигматович – доктор экономических наук, профессор

Ответственный редактор: Хамраев Алижон Рузикулович – доктор педагогических наук (DSc), доцент

Хамидов Обиджон Хафизович, доктор экономических наук, профессор

Бегимкулов Узакбай Шаимкулович, доктор педагогических наук, профессор

Махмудов Мэлс Хасанович, доктор педагогических наук, профессор

Ибрагимов Холбой Ибрагимович, доктор педагогических наук, профессор

Янакиева Елка Кирилова, доктор педагогических наук, профессор (Болгария)

Каххаров Сиддик Каххарович, доктор педагогических наук, профессор

Махмудова Муяссар, доктор педагогических наук, профессор

Козлов Владимир Васильевич, доктор психологических наук, профессор (Ярославль, Россия)

Мустафа Саид Арслан, доктор филологических наук, профессор (Турция)

Таджиходжаев Закирходжа Абдусаттарович, доктор технических наук, профессор

Аманов Мухтор Рахматович, доктор технических наук, профессор

Ураева Дармоной Саиджановна, доктор филологических наук, профессор

Дурдыев Дурдымурад Каландарович, доктор физико-математических наук, профессор

Махмудов Насыр Махмудович, доктор экономических наук, профессор

Олимов Ширинбой Шарофович, доктор педагогических наук, профессор

Чариев Иргаш Тураевич, доктор педагогических наук, профессор

Киямов Нишон Содикович, доктор педагогических наук, профессор

Каххаров Отабек Сиддикович, доктор экономических наук (DSc)

Тухсанов Кахрамон Рахимбоевич, доктор педагогических наук (DSc)

Хайитов Шодмон, доктор исторических наук, профессор

Ражабов Кахрамон, доктор исторических наук, профессор

Тураев Халим Хожиевич, доктор исторических наук, профессор

Мухитдинова Хадича Собировна, доктор педагогических наук, профессор

Ниёзметова Роза Хасановна, доктор педагогических наук, профессор

Шомирзаев Махматмурод Хурамович, доктор педагогических наук (DSc)

Курбонова Гулноз Нейматовна, доктор педагогических наук (DSc)

PEDAGOGICAL SKILLS

The scientific-theoretical and methodical journal

2022, special release

The journal is submitted to the list of the scientific journals applied to the scientific dissertations for **Pedagogy** and **Psychology** in accordance with the Decree of the Presidium of the Ministry of Legal office of Uzbekistan Republic on Regulation and Supervision of HAC (The Higher Attestation Commission) on December 29, 2016.

The journal is published 6 times a year

The journal is registered by Bukhara management agency for press and mass media in Uzbekistan.

The certificate of registration of mass media № 05-072 of 22 February 2016

Founder: Bukhara State University

Publish house:Uzbekistan, Bukhara, Muhammad Ikbol Str., 11.

e-mail: ped_mahorat@umail.uz

EDITORIAL BOARD:

Chief Editor: Pedagogical Sciences of Pedagogy, Prof. Bakhtiyor R. Adizov.

Deputy Editor: Pedagogical Sciences of Economics, Prof. Bakhtiyor N. Navruz-zade.

Editor: Doctor of Pedagogical Sciences(DSc), Asst. Prof. Alijon R. Khamraev

Doctor of Economics Sciences Obidjan X. Xamidov

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Uzakbai Sh. Begimkulov

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Mels Kh. Mahmudov

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Holby I.Ibrahimov

Ph.D. of Pedagogical Sciences, Prof. Yelka K. Yanakieva (Bulgaria)

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Siddik K. Kahhorov

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof.M.Mahmudova

Doctor of Psychology, Prof. Vladimir V. Kozlov (Yaroslavl, Russia)

Doctor of Philology, Prof. Mustafa Said Arslon (Turkey)

Doctor of Technical sciences, Prof. Mukhtor R.Amanov

Doctor of Technical sciences, Prof. Zakirkhodja A. Tadjikhodjaev

Doctor of Philology, Prof. Darmon S. Uraeva

Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Prof. Durdimurod K. Durdiev

Doctor of Economics, Prof. Nasir N. Mahmudov

Doctor of Pedagogical Science, Prof. Shirinboy Sh. Olimov

Doctor of Pedagogical Science, Prof. Nishon S. Kiyamov

Doctor of Economics Sciences Otabek S. Kahhorov

Doctor of Philology Kaxramon R. Tuxsanov

Doctor of Historical science, Prof. Sh. Hayitov

Doctor of Historical science, Prof. Halim H. Turaev

Doctor of Historical science, Prof. Q. Rajabov

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Maxmatmurod X. Shomirzaev

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Xadicha S. Shomirzaev

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Roza X. Niyozmetova

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Gulnoz N. Qurbonova

Nargiza RAFIYEVA. O'zbek kitobot va miniatura san'ati	126
R.N.RAXIMOV, M.K.AKRAMOVA. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining vokal-xor malakalarini tarkib toptirish	129
Baxrom MADRIMOV. O'quvchilarni darsdan tashqari tadbirlar jarayonida axloqiy-estetik tarbiyalash	132
Sanoql DO'STOV. Musiqani tinglab uni idrok etishning maqsadi va tarbiyaviy ahamiyati.....	135
Davron RO'ZIYEV. Konsert namoyishiga tayyorgarlik faoliyati	139
Baxtiyor MUSTAFOYEV. Umumiy o'rta ta'lim tizimi islohotlarida musiqa madaniyati	143
To'xtasin RAJABOV. Musiqa madaniyati darslarida xalq qo'shiqlarining tarbiyaviy ahamiyati	146
Shoira NOROVA. Yosh avlodni musiqa san'ati orqali tarbiyalash yo'llari	149
Ilhom QO'SHAYEV. An'anaviy musiqiy merosni o'rganishni metodik takomillashtirishga yo'naltirilgan ta'lim mazmuni	152
Ibrohim KAYUMOV. San'atning turlari va ularning tarbiyaviy ahamiyati	154
Sadritdin GULOV. O'zbekiston maktablarida musiqa cholg'ulariga yo'naltirishning zamonaviy ilg'or innovatsiyalari.....	157
Halim HASANOV. Vatanga sadoqat hissini shakllantirishda fanlararo aloqadorlik (musiqa fani misolida)	159
Shavkatjon KAMOLOV, Husniddin HIKMATOV. Talabalarda mustaqil ta'limni tashkil etish.....	161
Сайфулла АБДУЛЛАЕВ. Краткосрочные рисунки как средство формирования художественного воображения студентов в процессе рисования по памяти и представлению	163
To'lqinjon Muxamedov. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy madaniyatni tanishtirish orqali fuqarolik shaxsini shakllantirish	167
O'g'iloy RAMAZONOVA, Ferangiz Odilova. O'n ikki maqom tizimi va uning o'ziga xos xususiyatlari ..	169
Malohat RAXMATOVA, Gulbahor ISTAMOVA. "Shashmaqom" nasr (ashula bo'limining ikkinchi guruh sho'balari) o'rgatish yo'llari.....	171
Olimxo'ja KARIMOV, Rahim XODJAYEV. Musiqa to'garaklarida o'quvchilarni skripka cholg'u sozi bilan tanishtirish.....	173
Ma'rifat UMUROVA. Maktabgacha ta'lim muassasasida o'yin bola tarbiyasining muhim vositasi.....	176
Shohruh SHODIYEV. Qashqar rubobida xalq kuylarini notalashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	181
Azamat Rajabov. Markaziy Osiyoda musiqa ilmiga asos solgan olim va mutafakkirlar ishlarining tahlili ..	186
Рустам АТАМУРАДОВ. Формирование умений и навыков по школьному репертуару учителей музыки в общеобразовательной школе	188
Sherzod SHAMSIYEV, Dilbar MO'SINOVA. Xor uchun yozilgan musiqa asarini tahlil qilish yo'llari.....	191
Сухроб АБДУЛЛАЕВ. Формы организации научно – исследовательской и творческой деятельности студентов направления образования "Изобразительное искусство и инженерная графика".....	193
Olimxo'ja KARIMOV, Gulmira QUTLIYEVA. O'quvchilarda vokal-xor malakalarini shakllantirish	195
Olimxo'ja KARIMOV, Sitorabonu SHARIPOVA. Qo'shiq va kuylar orqali komil inson shaxsini tarbiyalashning nazariy asoslari.....	198
Qobil QORIYEV. O'zbek musiqa san'atining qadimiy ildizlari tarixidan	200
Abror AZIMOV. Zardushtiy va buddaviylar davri ommaviy musiqa va badiiy san'at tarixi va turlari	202
Said BOLTAZODA. Avesto davrining xorazm va sug'diyona musiqa maktablari madaniyatida ijrochilik uslublari.....	204
Davron RO'ZIYEV, Jamshid NIYOZOV. Maqomga ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarini shashmaqomning nasr bo'limi vositasida axloqiy estetik tarbiyalash.....	206
Sanoql DO'STOV, Zilola RUZIYEVA. O'quvchilarning musiqiy tafakkurini shakllantirishda milliy dutor cholg'usining o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	208
Mehriniso Begmurodova. Maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqa terapiya mashqlarining ahamiyati ...	210
Zafarbek YAQUBOV. Bo'lajak musiqa o'qituvchisi ma'naviyatini rivojlantirishda Xorazm xalq dostonlarining o'rni	212
Umidbek BOLTAYEV. Milliy musiqiy meros-o'quvchilar estetik tarbiya vositasi	214
Uchqun BOLIYEV. Ma'naviy axloqiy tarbiyaga kompleks yondashish	217
Maqsuda AXMEDOVA. Musiqiy tasavvurlarni shakllantirishda pedagogika va psixologiya fanining muhim vazifalari	219
Adilshoda TO'YMURODOV. Innovatsion texnologiyalardan foydalanishda o'quvchining ijodkorligi	222
Hafiza HAMIDOVA. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini folklor qo'shiqlari vositasida tarbiyalashda alla qo'shig'ining ahamiyati.....	225
Mirshod XODJIYEV. Buxorcha va mavrigi turkumi haqida.....	228
Firangiz SHUKUROVA. Buxoro folklor qo'shiqlarining maktab darsliklaridagi o'rni	230
Shaxnoza YAXYOYEVA. Buxoro shashmaqomining yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati	233

Nargiza RAFIYEVA

Buxoro davlat universiteti

tasviriy san'at va muhandislik grafikasi

kafedrası o'qituvchisi

O'zbekiston Badiiy Akademiyasi

ijodkorlar uyushmasi a'zosi

O'ZBEK KITOBOT VA MINIATURA SAN'ATI

Ushbu maqolada tosh, sopol, charm o'ramlari, yog'och taxtachalarga yozilgan eng qadimgi bitiklar bayon qilingan. O'rta asrlarda kitobotning taxtachalar orasiga olib tizimlangan – bog'langan turlari arab tilida yozilib, qo'lyozma an'analariga asoslangan kitobot san'ati shakllangan. "Kitobot" – arab tilida kataba deb atalgan bo'lib, yozish, yozmoq degan ma'noni anglatilishi to'g'risida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: *Avesto, qog'ozrez, xattot, muzahhib, muqovasoz, sarlavha, xotima, zarb, bosma, charm.*

Древнейшие надписи в этом издании написаны на камне, глиняной посуде, кожаных обертках, деревянных дощечках. В Средние века книга была структурирована между досками - священные шрифты писали по-арабски, а книжное искусство формировалось на основе рукописных аналогов. "Китабот" по-арабски называется катоба, что означает писать, писат.

Ключевые слова: *Авесто, бумага, каллиграф, муэдзин, обложка, заглавие, введение, татуировка, печать, кожа.*

The oldest inscriptions in this product are written on stone, earthenware, leather wrappers, wooden tablets. In the Middle Ages, the book was structured between boards - connected scripts were written in Arabic, and book art was formed on the basis of handwritten pineapples. "Kitabot" in Arabic is called kataba, which means to write, to write.

Key words: *Avesto, paper, calligrapher, muezzin, cover, title, introduction, tattoo, print, leather*

Kirish. Kitobot san'ati – qo'lyozma kitoblarni yaratish va ziynatlash Markaziy Osiyoda juda qadimdan mahalliy madaniyat taraqqiyot bosqichlari bilan bog'liq holda shakllangan. Eng qadimgi kitoblardan biri "Avesto" qo'lyozmalari so'g'd tilida eramizdan avvalgi VIII asrda Xorazm zaminida yozilgan. Qadimgi qo'lyozmalardan biri "Vesantaraka jataka" varaqlari dunyoning turli mamlakatlarida, jumladan, Fransiya, Rossiya va Angliya davlatlarida saqlanadi.

Eng qadimgi bitiklar toshga, sopolga, charm o'ramlariga, yog'och taxtachalarga yozilgan. O'rta asrlarda kitobotning taxtachalar orasiga olib tizimlangan – bog'langan turlari arab tilida yozilib, qo'lyozma an'analariga asoslangan kitobot san'ati shakllangan. "Kitobot" – arab tilida kataba deb atalgan bo'lib, yozish, yozmoq degan ma'noni anglatadi. Bu san'at Markaziy Osiyo Uyg'onish davri IX–XII asrlarda to'liq shakllandi va yuksak taraqqiyot darajasiga erishdi.

Asosiy qism. Kitobot san'ati bir qancha hunarmandlarning hamkorligida yaratiladi. Hunarmandlar – qog'ozrez, xattot, lavvoh, muzahhib, musavvir, sahhof, muqovasoz - lavvoh va boshqalardan iborat guruh (jamo) tomonidan bajarildigan jarayon bo'lib, O'rta va Yaqin Sharqdagi islom tasarrufidagi davlatlarda bir xil usulda amalga oshirilgan.

Qo'lyozma kitob uchun eng avval sifatli qog'oz tanlangan, xattot matnni qog'ozga yozishda maxsus qog'oz-karton (mistar) ustiga ip tortib, uning izini matn yoziladigan qog'ozga tushurib olgandan so'ng xat yozilgan. Matnni joylashtirish xattotning mahoratiga bog'liq bo'lgan. Xattotning bitgan matnini lavvoh hoshiya qog'ozga yelimlagan. Hoshiya qog'oz yelimlangan joydan jadvalkash turli rangdagi chiziqlar tortib, matnni jadvalga olgan. So'ngra muzahhib suyultirilgan oltin va boshqa turli ranglar yordamida qo'lyozmani ziynatlab bezagan va "shams", "sarlavha", "zarvaraq", "xotima" naqshlar bilan bezagan. Bo'sh qoldirilgan joylarga musavvir-naqqosh rasm (miniatura-mo'jas rasm) ishlagan. Musavvir – naqqosh nafis qamish qalam bilan rasmning asosiy tarxi, shakllar chizig'i, zamini, detallarni chizib, so'ng turli rangda (oltin, kumush suvini ishlatgan holda) bo'yagan. Muqovachi qo'lyozmani karton yoki charmdan ishlangan, naqsh zarb qilingan, bo'yoqlar va oltin bilan bo'yalgan muqovaga biriktirgan. Muqova va qopqog'i yog'ochdan, ba'zan kumushdan quyib tayyorlangan hamda "bosma", "uyma" va "qadama" naqshlar bilan bezatilgan.

Qadimdan kitobot san'ati bilan bog'langan miniatura san'ati mo'jaz rangtasvir asarlari sifatida ko'p asrlardan beri rivojlanib, jahon rangtasvirida munosib o'rin egallab keladi.

Markaziy Osiyo miniatura musulmon Sharq xalqlari san'atida ko'p asrlik tarixga ega, favqulot-go'zal, chuqur ma'noli eng qiziqarli sahifalardan biridir. U tasviriy an'atning alohida turi sifatida kitobot bezagi bo'lib, Sharq she'riyati ta'sirida rivojlandi.

Sharq adabiyotining mumtoz vakillaridan bo'lmish Abulqosim Firdavsiy, Nizomiy Ganjaviy, Abduraxmon Jomiy, Alisher Navoiy, Zahiriddin Bobir asarlari musavvirlar uchun bitmas-tuganmas ilhom manbai hisoblangan. Musavvirlar she'riyat olamini o'ziga xos tushunib yaratilgan asarlari tiniq, yorqin bo'yoqlar va yaxlit xarakterlar olami, tabiat boyligi hamda jo'shqinligi, ularning ijodini oziqlantiruvchi beg'ubor ruhiyat bulog'idir. Miniaturachi rassomlar aslida koinotni, Olloh yaratgan har bir daraxt, har bir chechak, giyoh sir-u asrorini pinhon tutgan olamni tasvirlaganliklarini ko'rish mumkin. Koinot qo'ynidagi olam esa yanada murakkab, go'zal va ajib inson dunyosidir.

O'rta asrlardagi odamlar uchun makonning qay tarzda joylashtirilishi ramziylik kasb etadi. Oliyjanoblik va yovuzlik, hayot va o'lim, ilohiylik va pastlik tushunchalari ramziy manzillar bilan belgilangan. Tog'lar yuksaklik dunyosiga, yer esa olamon dunyosiga ishora bo'lgan.

O'rta asrlardagi miniatura tasvirlar har bir buyum, narsa mavqeadan tashqari, boshqa ma'no va fikrni bildiradi.

Muhokamalar va natijalar. Miniaturalardagi dunyo maftunkor, mukammal va latif bir nafosat bilan tasvirlangan. Shu bois musavvirning ilhombaxsh nafis san'ati hamisha kishilar qalbiga hayrat va minnatdorchilik tuyg'ularini uyg'otadi.

Ilk miniaturalar bilan bezatilgan adabiy asarlar XI-XIII asrlarga taalluqli bo'lib, Rudakiy, Nizomiy, Firdavsiy, Dehlaviy asarlariga ishlangan. Keyinchalik Abduraxmon Jomiy, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur asarlariga ishlangan miniaturalar dunyoga keldi.

O'rta asrlarda, asosan XII asrdan boshlab, amaliy san'at buyumlarida ham qush, hayvonlar, hatto inson qiyofalari aks ettirilgan. Asosan XIV-XVII asrlarda mo'jaz tasvirlar bilan boyitilgan kitoblar yaratish keng tarqaldi.

Miniatura san'atiga xos bo'lgan shartlilikni hisobga olgan holda, tasvir etilgan inson, jonivorlar va tabiat manzaralarini musavvirlar realistik yo'nalishda nihoyatda nafis, mo'jaz chiziqalarda bera olgan. Bo'yoqlarning hammasi yuksak did, mahorat bilan tanlangan, ularning uyg'unligiga erishilgan.

Badiiy adabiyotdagi, tasviriy san'at markazida ham asosan inson shaxsi, uning hayoti, orzu-umidlari turadi, san'atkorlar butun iste'dodlarini ana shu markaziy muammoni yoritishga qaratadilar. Sharq tasviriy san'atidagi bunday o'zgarishlar, asosan Kamoliddin Behzod ijodidan boshlangan. Buyuk musavvir ijodining kamolotida inson obrazi tasviri, uni xarakterda berish, mo'jaz san'at imkonidan to'liq foydalanilgan holda personajlarning individual xususiyatlarini bera olganligani ko'ramiz.

XV asrning ikkinchi yarmida mutaffakkir shoir, davlat arbobi Mir Alisher Navoiy ta'siri tufayli Temuriylar saltanati madaniy hayotida ulkan burilish bo'ldi. Yevropada "Sharq Rafaeli" degan nom olgan buyuk san'atkor Behzodning ijodiy kamolotga ko'tarilgan payti miniatura san'ati taraqqiyotining yuksak bosqichiga chiqishiga sabab bo'ldi. Avvalgi davrlarga nisbatan bu davr miniatura san'atining mavzu doirasi kengaygan, faqat epik, afsonaviy-mifologik dostonlar voqeasi tasvirlanmay, balki zamonaviy asarlar, jonli real hayotdan olingan hayotiy lavhalar, tarixiy voqealar va shaxslar portretlari dunyoga keldi. Tasviriy san'atning yangi janrlari, mo'jaz rasmlarning yangi janrlari, tabiat ko'rinishlari - manzara, zamona ahlining bir guruhi - gruppali portret va alohida shaxslar portretlari, kundalik maishiy hayot lavhalarini tasvirovchi - maishiy janr asarlari paydo bo'ldi.

XVI asrning boshlarida Temuriylar saltanatining tanazzulga yuz tutishi va hokimiyat tepasiga Shayboniylarning kelishi oqibatida Xurosonning poytaxti Xorazmdan Buxoroga ko'chadi. Natijada Hirotdan ko'plab ijodkorlar qatori musavvirlar ham bu shaharda boshpana topadilar. Natijada Buxoro miniatura maktabi tashkil topadi. Uning asoschilaridan biri Behzodning iste'dodli shogirda Mahmud Muzahhibdir.

Mo'jaz san'at miniaturada inson qiyofasini tasvirlash Temuriylar davrida ham mavjud edi. Bunga dalil Sohibqiron Amir Temur, Zahiriddin Muhammad Bobur, Sulton Husayn Boyqaro va Alisher Navoiy portretlaridir.

Bu portretlarga xarakterli jihati inson qiyofasini real hayotiy tasvirlash, ideallashtirishdan chekinish, dabdabalikdan voz kechish bo'lib, qahramonlarning martabasi emas, shaxsi, insoniyligi birinchi planga chiqadi. Behzod, Mirak Naqqosh va Qosim Ali singari san'atkorlar mo'yqalamiga mansub portretlarda bo'yoqlar boyligi, kompozitsiyaning murakkabligi, qiyofadagi individuallik elementlari va ularning harakatda berishga urinishlarini ko'ramiz. Ular yaratgan mo'jaz portretlar miniatura go'zalligi, nafosati, bo'yoqlarning rangdor va ravshanligi, mutanosibli, chiziqning nafisligi, personajlar qiyofasining jozibadorligi bilan kishini hayratda qoldiradi.

Xulosa. Temuriylar davri mo'jaz tasviriy san'at ananalarini davom ettirgan va rivojlantirgan Muzahhib, Temuriylar davrida Hirotda Sulton Husayn Boyqaro saroyida ijodini boshlab, Shayboniylardan